

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smilšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919
tālrunis: (+371) 6708 3650; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>

Pieņemts
Fiskālās disciplīnas
padomes sēdē
2016.gada 6.aprīlī
Protokols Nr.2(15), §5.4.

FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS UZRAUDZĪBAS STARPZIŅOJUMS (VIEDOKLIS)

PAR LATVIJAS STABILITĀTES PROGRAMMU 2016.-2019. GADAM

Rīga, 2016

SATURS

Saturs.....	2
Kopsavilkums.....	3
Saīsinājumi.....	5
Padomes kompetence.....	6
1. Fiskālās politikas izaicinājumi.....	7
2. Makroekonomikas apskats un izlaižu starpības.....	11
3. Skaitlisko fiskālo nosacījumu izpildes novērtējums.....	12
1. pielikums. Padomes 2016.gada 19.februāra apstiprinājums FM makroekonomikas prognozēm.....	15
2. pielikums. Skaitlisko fiskālo nosacījumu tabulas.....	18

KOPSAVILKUMS

Valdība ievēro atbildīgu fiskālo politiku atbilstoši SIP un FDL prasībām. Valdība izvirzījusi drosmīgus mērķus, kurus tā plāno sasniegt fiskāli atbildīgā veidā. Ārējā vide un nepieciešamība ieviest strukturālās reformas turpinās būt šķēršļi šo mērķu sasniegšanai.

Padome SP 2016./19. konstatē dažas novirzes no FDL prasībām. Izstrādājot VTBI, Padome aicina FM ievērot sekojošo:

- Padome piekrīt FM vērtējumam, ka izdevumu griesti 2017.-2018.gadam jānosaka balstoties uz bilances nosacījumu, un 2019.gadam uz izdevumu pieauguma nosacījumu, taču griesti jāpazemina, izslēdzot atkāpi strukturālajai reformai veselības aprūpes sistēmā un atjaunojot aprēķiniem izmantotos pieņēmumus, t.sk. atjaunotās izlaižu starpības vērtības;
- piedāvātā atkāpe no VTM saistībā ar strukturālo reformu veselības aprūpes jomā netiek atzīta par atbilstošu FDL;
- strukturālās bilances pieņēmumi 2017.gadam jāuzlabo par 35 milj. eiro (0,13% no IKP), 2018.gadam par 116 milj. eiro (0,4% no IKP) un 2019.gadam par 106 milj. eiro (0,3% no IKP).

Padome uzskata, ka strukturālo reformu ieviešana ir būtiska visās Latvijas tautsaimniecības jomās, taču reformu ieviešana nebūtu jāveic, palielinot deficītu, sekojošu iemeslu dēļ:

- FDL neparedz deficīta palielināšanu strukturālo reformu ieviešanai;
- Padome izņēmuma kārtā neiebilda pret strukturālo reformu ieviešanu pensiju sistēmā, lai palielinātu iemaksas 2.pensiju līmenī, kas rada skaidru ietekmi uz uzkrājumu palielināšanu un valsts pensiju sistēmas ilgtspējas uzlabošanu, ņemot vērā sabiedrības novecošanu;
- atkāpe no VTM, lai ieviestu strukturālo reformu veselības aprūpē brīdī, kad ekonomika attīstās līdzsvaroti un valsts parāds nebūtu jāpalielina, rada risku, ka nebūs uzkrātas rezerves gadījumam, ja ekonomika ieiet lejupslīdes posmā.

Padome norāda, ka SP 2016./19. norādītais valsts parāds un budžeta deficīts ir pieaudzis, salīdzinot ar agrākiem budžeta dokumentiem. Tendence nesamazināt valsts parāda līmeni un pat palielināt (2018.gadā par 2% no IKP) ietekmē ekonomisko drošību un, palielinot risku, ka būs jāaizņemas ar augstākām procentu likmēm, samazina pieejamo fiskālo telpu. FDL paredz ekonomiskā ciklā sabalansētu budžetu.

Padome atzinīgi vērtē lēmumu veidot fiskālā nodrošinājuma rezervi un norāda, ka rezerve jāveido vismaz 0,1% no IKP apmērā VTBI 2017./19. periodam. Pagātnes prakse pārdaļīt fiskālā nodrošinājuma rezervi izdevumu prioritātēm jāpārtrauc. Jāatzīmē, ka speciālā budžeta izdevumu prognozes pakāpeniski ir kļuvušas reālistiskās, taču būtu ieteicams apskatīt precīzākus pabalstu saņēmēju uzvedības modeļus, balstoties uz piedāvātajiem sociālas politikas priekšlikumiem.

Padome ar interesi gaida nodokļu sistēmas novērtējumu, uz kuru balstoties varētu sasniegt Valdības mērķi palielināt nodokļu iekasējamību līdz 1/3 no IKP līdz 2020. gadam. Uzsvars būtu jāliek uz ēnu ekonomikas ierobežošanu, mazinot izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Ēnu ekonomikas mazināšana pati par sevi neļaus sasniegt nosprausto mērķi. Papildus ir nepieciešama nodokļu bāzes paplašināšana un nodokļa sloga pārvešana uz jomām, kurās līdz šim ir bijušas zemas nodokļu likmes. Izmaiņas jāievieš pēc nodokļu sistēmas izvērtēšanas, kuru pašlaik veic Pasaules banka. Padome atkārtoti uzsver, ka pārskatītajai nodokļu politikai rūpīgi jāizvērtēt mērķis samazināt nevienlīdzību sabiedrībā.

Padome norāda uz riskiem ilgtermiņā, kas saistīti ar:

- pieaugošo skaitu darbaspējas vecuma iedzīvotāju, kuri pilnībā neveic sociālās apdrošināšanas iemaksas, taču ilgtermiņā izmantos pabalsta iespējas, paļaujoties uz citu cilvēku veiktajiem maksājumiem un vispārējās valdības finansēm;
- valsts veselības aprūpes sistēmu, no kuras tiek pieprasīts arvien lielāks pakalpojumu skaits, taču sabiedrībai nav vēlmes par tiem maksāt;

- nozaru ministrijām gaidām attiecībā uz valsts atbalstu un pakalpojumiem, kuras nav saskaņotas ar pieejamo finansējumu.

Lai ieviestu nepieciešamās strukturālās reformas, nodrošinātu pietiekamu atbalstu investīcijām infrastruktūrā un uzlabotu ekonomisko potenciālu, ir nepieciešama stingra fiskālā pozīcija. Ir nepieciešama skaidra un drosmīga Valdības stratēģija, lai likvidētu attīstību ierobežojošus faktorus un atjaunotu tuvošanos attīstītāko ES valstu līmenim.

Ekonomika kopumā attīstās atbilstoši FM makroekonomiskajām prognozēm, kuras 2016.gada 19.februārī apstiprināja Padome. Tautsaimniecība turpina attīstīties atjaunotajā potenciāla līmenī bez uzskatāmas izlaižu starpības. Inflācijas līmenis ir zemāks nekā prognozēts, un tam jāturpina uzmanīgi sekot.

SAĪSINĀJUMI

AS	akciju sabiedrība
EK	Eiropas Komisija
EKS	Eiropas kontu sistēma
ES	Eiropas Savienība
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
FDL	Fiskālās disciplīnas likums
FM	Finanšu ministrija
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
LB	Latvijas Banka
-	nav datu / nav attiecināms
Padome	Fiskālās disciplīnas padome
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
SIP	Stabilitātes un izaugsmes pakts
SP	Latvijas stabilitātes programma
SP 2016./19.	Latvijas stabilitātes programma 2016.-2019.gadam
VID	Valsts ieņēmumu dienests
Uzraudzības ziņojums	2015.gada fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojums
VTBI	vidēja termiņa budžeta ietvars
VTBIL 2017./19.	Vidēja termiņa budžeta ietvara likums 2017.-2019.gadam
VTM	vidēja termiņa mērķis

PADOMES KOMPETENCE

Atbilstoši noteiktajam FDL III nodaļā *Fiskālās disciplīnas uzraudzība*, Padome ir neatkarīga koleģiāla institūcija, kas tika izveidota FDL ievērošanas uzraudzībai. Padomes galvenā kompetence ir saistīta ar fiskālās disciplīnas novērtējumu, kā arī viedokļa sniegšanu citos ar fiskālo politiku un makroekonomikas attīstību saistītajos jautājumos.

Padome atbild par:

- FDL noteikto fiskālo nosacījumu ievērošanas uzraudzību VTBI un gadskārtējā valsts budžeta likuma sagatavošanā, šo likumu izpildē un grozījumu sagatavošanā;
- Bilances nosacījuma un izdevumu pieauguma nosacījuma piemērošanas pareizības pārbaudi, tai skaitā veicot neatkarīgu potenciālā IKP un nominālā IKP novērtējumu un strukturālās bilances aprēķinu;
- FDL nosacījumu ievērošanas uzraudzību gadskārtējā valsts budžeta likuma izpildē, pašvaldību konsolidētā budžeta un atvasinātu publisku personu budžetu summāro fiskālo rādītāju atbilstību prognozētajām vērtībām;
- Viedokļa sagatavošanu par pieļaujamo atkāpi no bilances nosacījuma ekonomikas nopietnas lejupslīdes laikā;
- Viedokļa sagatavošanu par fiskālās nodrošinājuma rezerves apjoma atbilstību valstī pastāvošajiem fiskālajiem riskiem;
- Uzraudzības ziņojuma un, ja nepieciešams, neatbilstības ziņojuma, sagatavošanu;
- Viedokļa sagatavošanu, informējot Saeimu un Valdību citos fiskālās politikas un makroekonomiskās attīstības jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem FDL normu ievērošanai;
- FM makroekonomikas prognožu apstiprināšanu divas reizes gadā – SP izstrādes laikā un gadskārtējā valsts budžeta un VTBI izstrādes laikā (saskaņā ar Vienošanās par sadarbību (turpmāk – VPS)¹, kas parakstīta 2016.gada 8.februārī);
- Starpziņojuma (viedokļa) sagatavošanu par SP (saskaņā ar VPS noteikto);
- Padome novērtē un analizē valsts fiskālās politikas ilgtspējas analīzi, lai sagatavotu FDL noteiktos ziņojumus.

---

¹ Vienošanās par sadarbību, pieejama:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_09_281_20160208_VPS_FDP_FM.pdf, skatīts: 29.03.2016.

1. FISKĀLĀS POLITIKAS IZAICINĀJUMI

Padome atzīmē uzlabojumus budžeta izpildes gaitā 2015. gadā, sagaidot vispārējās valdības budžeta bilances mērķa sasniegšanu atbilstoši apstiprinātajam VTBIL 2015./17.gadam. Valsts kopbudžeta deficīta pieaugumu salīdzinot ar likumā apstiprināto 2015.gadā kompensēja lielākoties uzkrājošās metodes korekcijas atbilstoši Eurostat metodoloģijai, lielākoties attiecībā uz ES fondu ieviešanu, procentu maksājumiem un atvasināto finanšu instrumentu pārvērtējumu. Labvēlīgi nosacījumi 2015. gadā samazina riskus uzkrāto noviržu no budžeta bilances mērķa pieaugumam, kurš varētu prasīt būtiskas korekcijas fiskālās telpas apmērā. 2016. gada valsts budžeta un VTBIL 2016./18. sagatavošanas laikā tika prognozēts, ka novirze no budžetā prognozētās bilances varētu sasniegt 0,4% no IKP.

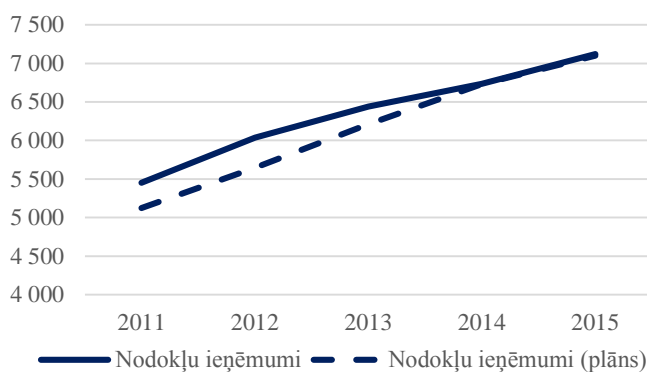
Konsolidētā valsts kopbudžeta izpilde 2015.gadā uzlabojās salīdzinot ar 2014.gadu, tomēr kopumā tā rezultāts atpaliek no budžeta likumā apstiprinātā (1.1.tabula). Būtiskākās novirzes no prognozēm notika speciālā budžeta izpildē (1.2.tabula) un prognozēm attiecībā uz atvasinātajām publiskajām personām. Pašvaldību budžeti tika izpildīti ar mazāku deficītu nekā prognozēts budžetā.

	2011	2012	2013	2014	2015
Konsolidētā kopbudžeta bilance (prognoze attiecīgā gada valsts budžeta apstiprināšanas laikā)	-836,22	-182,41	-227,66	-175,20	-286,63
Konsolidētā kopbudžeta bilance (fakts)	-647,06	38,39	-127,60	-397,30	-372,26

1.1.tabula. Konsolidētā kopbudžeta plāna izpilde 2011.-2015.gados, milj. eiro. Avots: FM.

	2011	2012	2013	2014	2015
Speciālā budžeta bilance (prognoze attiecīgā valsts budžeta apstiprināšanas laikā)	-337,79	-190,38	-80,11	132,40	162,87
Speciālā budžeta bilance (fakts)	-177,66	-70,4	-57,91	100,35	91,13

1.2.tabula. Speciālā budžeta plāna izpilde 2011.-2015.gados, milj. eiro. Avots: FM.

1.1. attēls. Nodokļu ieņēmumu plāna izpilde 2011.-2015.gados, milj. eiro. Avots: VID.

Pēdējo gadu pieredze liek secināt, ka nodokļu ieņēmumu prognozes ir konservatīvas. Apkopojot informāciju par nodokļu ieņēmumu plānu izpildi pēdējo piecu gadu laikā, Padome secina, ka prognozes kopumā ir bijušas balstītas uz konservatīvu pieeju budžeta ieņēmumu plānošanai. VID publicētā informācija norāda, ka 2011.-2015. gadā nodokļu ieņēmumi bija lielāki par plānoto (1.1.attēls). Īpaši jāuzsver 2015. gada izpildes rezultāti, kad nodokļu ieņēmumu plāns realizējās, lai gan

nominālā IKP izaugsme bija lēnāka, nekā tika prognozēts, plānojot budžeta ieņēmumus.

Padome atbalsta Valdības apņemšanos turpināt darbu pie nodokļu politikas izstrādes un atzinīgi vērtē skaidri definēto nodokļu iekasējamības mērķi un īstenošanas termiņu. Valdības deklarācijā skaidri formulēts nodokļu iekasējamības mērķis, ka līdz 2020. gadam iekasēto nodokļu apjoms sasniegs 1/3 no IKP un minēta apņemšanās pārskatīt budžeta programmu bāzes izdevumus. Valdība ir iesaistījusi Pasaules bankas ekspertus un nospraudusi mērķi veidot paredzamu un līdzsvarotu nodokļu politiku, tādējādi sekmējot iedzīvotāju uzticību nodokļu sistēmas stabilitātei. Padome iepriekš ir norādījusi, ka Valdība nevarēs nodrošināt publisko pakalpojumu sniegšanu un

uzlabošanu, nepalielinot nodokļu ieņēmumus². Skaidra nodokļu politika ir būtisks solis, lai šo mērķi sasniegtu.

Padome atbalsta valdības deklarācijā paustos mērķus ekonomiskās nevienlīdzības mazināšanai, nodokļu sistēmas regresīvo iezīmju izskaušanai un nodokļu sloga pārdali no zemu ienākumu grupām uz turīgākiem iedzīvotājiem. Šīs prioritātes Padome jau iepriekš ir izvirzījusi savās rekomendācijās. Deklarācijā minēts, ka nodokļu politika tiks veidota ar nolūku sasniegt valsts izaugsmes stratēģiskos mērķus. Viens no šiem mērķiem ir arī ekonomiskās nevienlīdzības mazināšana, kas Latvijā ir starp lielākajām ES. Valdība arī noteikusi mērķi pārnest nodokļu slogu no darbaspēka uz ienākumu no kapitāla un kapitāla pieauguma, uz patēriņu, uz nekustamo īpašumu un uz dabas resursu izmantošanu.

Valdības mērķis palielināt nodokļu iekasējamību, primāri palielinot ieņēmumus no ēnu ekonomikas mazināšanas, ir vērtējams pozitīvi, lai gan Padome uzskata, ka ēnu ekonomikas samazināšana līdz vidējiem ES apmēriem neļaus sasniegt kopējo nodokļu sloga mērķi. Mazinot ēnu ekonomiku, netiek palielināts nodokļu slogs cilvēkiem un uzņēmumiem, kas nodokļus jau maksā. Deklarācijā minētais plāns ēnu ekonomikas mazināšanai ir vispārīgs, taču sevī ietver gan preventīvus pasākumus un sankcijas, gan pasākumus, kuru mērķis ir pozitīvi motivēt uzņēmumu iekļaušanos formālajā ekonomikā. Daudzveidīga pieeja ļaus Valdībai ēnu ekonomikas jautājumu risināt ar plašāku instrumentu spektru. Izvēle novirzīt ierobežotos laika un materiālos resursus konkrētam darbības virzienam, kas var sniegt vislielāko atdevi, ir atbalstāma. Šeit jāmin arī plāns paplašināt reversā PVN piemērošanu, kas varētu ierobežot nodokļu optimizāciju.

Izstrādājot ieņēmumu kāpināšanas pasākumus, uzsvars jāliek uz iespējām, kas nerada kropļojošu ietekmi un nepalielina saistību slogu formālās ekonomikas dalībniekiem. Eurostat analīzē ziņojumā *Tax Reforms in EU Member States*³ 2015.gada izdevumā norādīts, ka Latvijā ir (i) salīdzinoši augsti darbaspēka nodokļi, (ii) izplatīta izvairīšanās no nodokļiem, ka arī (iii) salīdzinoši liela atšķirība starp nominālo un efektīvo PVN likmi. Strādājot pie ieņēmumu palielināšanas, būtu jāapsver veidi, kā kāpināt ieņēmumus no tirgu nekropļojošiem nodokļiem, kā arī pasākumus, kas mazinātu izvairīšanos no nodokļiem. Šāda pieeja ļautu veidot stabilu un paredzamu ieņēmumu politiku, kas sekmētu izaugsmi un nepalielinātu slogu cilvēkiem, kuri nodokļus jau maksā.

Valdības deklarācijā ietvertie darbības virzieni veselības aprūpes jomā skar problēmas, uz kurām Padome norādīja 2015.gada Uzraudzības ziņojumā. Padome iepriekš ir norādījusi arī uz finansējuma trūkumu veselības aprūpes nozarē un zemajiem sabiedrības veselības rādītājiem, kas ilgtermiņā var būtiski ietekmēt cilvēku dzīves kvalitāti un izraisīt produktivitātes zudumu. Deklarācijā minētie darbības virzieni norāda uz valdības apņemšanos veidot sistemātisku veselības aprūpes finansēšanas politiku, un SP 2016./19. aprakstīta reforma veselības aprūpes sistēmā, kas veidota saskaņā ar Sabiedrības veselības pamatnostādņem 2014.-2020.gadam.

Padome norāda, ka FDL neparedz atkāpes no valdības finanšu bilances mērķa sakarā ar strukturālo reformu ieviešanu. Šī Padomes nostāja nav pretrunā ar nepieciešamību veikt efektīvas strukturālās reformas, kas veicinātu izaugsmi un kāpinātu ekonomikas potenciālu ilgtermiņā. Lai ieviestu strukturālās reformas, nodrošinātu pietiekamu atbalstu investīcijām infrastruktūrā un uzlabotu ekonomisko potenciālu, kā arī atjaunotu tuvošanos attīstītāko ES valstu līmenim, ir nepieciešama stingra fiskālā pozīcija un drosmīga Valdības stratēģija. Padome piekrīt, ka SP 2016./19. minētā reforma veselības aprūpes sistēmā ir nepieciešama, tomēr FDL nepieļauj atkāpi no budžeta deficīta mērķiem strukturālo reformu ieviešanai ekonomikas izaugsmes posmā. Deficīta palielināšana

---

² Latvijā nodokļu ieņēmumi, salīdzinot ar vidējo ES līmeni, ir zemi. Eurostat dati uzrāda, ka 2014.gadā nodokļu ieņēmumi ES dalībvalstīs bija vidēji 40% no IKP. Eirozonas valstīs šis rādītājs bija nedaudz augstāks – 41,5%. Šajā pašā publikācija minēts, ka 2014.gadā Latvijā nodokļu ieņēmumi sasniedza tikai 29,2% no IKP. Vēsturiskie dati liecina, ka Latvijā šis rādītājs ir svārstījies ap 28%-29%, kas ir krietni zemāks par ES vidējo līmeni (konsekventi 39%-40% līmenī). Informācija pieejama: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-press-releases/-/2-15012016-BP>, skatīts: 08.04.2016.

³ Pieejams: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eep/ip008_en.htm, skatīts 29.03.2016.

izaugsmes posmā ir procikliska un samazina fiskālo spilvenu, tādējādi pasliktinot iespējas absorbēt šokus ekonomiskās lejupslīdes gadījumā.

Padome turpina atbalstīt atkāpi no valdības finanšu bilances mērķa sakarā ar pensiju reformu. Pensiju reforma ietver atskaitījumu atjaunošanu pensiju 2.līmenī, kuri tika samazināti finanšu krīzes laikā, lai nepieļautu pensiju sistēmas pirmā līmeņa deficītu un nepieciešamību aizņemties līdzekļus savlaicīgai pensiju un sociālās nodrošināšanas pabalstu finansēšanai. Padomes atbalsts šai reformai ir saistīts ar uzkrājumu veidošanos ekonomikā, uzkrātajiem pensiju iemaksu līdzekļiem nonākot banku sektorā un uzlabojot nākotnes pensiju sistēmas ilgtspēju. Padome uzskata, ka bilances samazināšana sakarā ar uzkrājumu palielinājumu 2.līmeņa pensiju shēmas līdzekļu nākotnes izmaksām atbilst Regulas Nr.1175/2011⁴ 5.pantā noteiktajam.

Veselības aprūpes sistēmas būtiskākā problēma saistās ar paaugstinātām iedzīvotāju gaidām par efektīviem un kvalitatīviem veselības aprūpes pakalpojumiem neatrisinātu sistēmas finansēšanas modeļa jautājumu apstākļos. Atbilstoša finansēšanas modeļa izveidošanu apgrūtina tas, ka lielu daļu veselības aprūpes pakalpojumu patērē iedzīvotāji pirms un pēc darbaspējas vecuma. Ne visi iedzīvotāji apzinās nepieciešamību veidot uzkrājumus papildu veselības problēmu risināšanai, kuras apmierināšanai pietiek no nodokļiem iekasēto līdzekļu. Tomēr uzsākt veselības aprūpes izdevumu finansēšanu uz budžeta deficīta un valsts parāda palielināšanas rēķina būtu finansiāli bezatbildīgi valsts nākotnes attīstības priekšā.

ESAO pētījums par darbaspēka tirgu un sociālo politiku⁵ norāda uz nepieciešamību izvērtēt budžeta ilgtspēju, ņemot vērā izmaiņas demogrāfiskajā situācijā un darba tirgū. Samazinoties cilvēku skaitam, kas veic valsts obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas, var rasties būtiskas sekas speciālā budžeta izdevumu ilgtspējai. ESAO ziņojumā norādīts, ka pensijas vecuma cilvēku skaita pieaugums un mērķētas sociālā atbalsta sistēmas trūkums palielina politiskos riskus, kuri turpmāk var būtiski pastiprināt fiskālos riskus. Šī iemesla dēļ ir nepieciešams rūpīgi izvērtēt darbaspēka tirgus un sociālās politikas jautājumus saistībā ar budžeta ilgtspēju, ņemot vērā Latvijas demogrāfiskās attīstības tendences.

Padome norāda, ka nozaru ministriju plānotie pieprasījumi papildu finansējumam ir būtiski lielāki par pieejamo fiskālo telpu. Apkopojot informāciju par finansējuma pieprasījumiem Valdības rīcības plāna īstenošanai 2017.gadā, tika konstatēts, ka nozaru ministrijām ir nepieciešams aptuveni 500 milj. eiro, lai gan pieejamā fiskālā telpa ir mazāka.

Padome iesaka rūpīgi izvērtēt šobrīd spēkā esošā regulējuma attiecībā uz mikrouzņēmumu nodokli (turpmāk – MUN) fiskālo un ekonomisko ietekmi un pamatojumu. Galvenais MUN ieviešanas mērķis 2010. gadā bija stimulēt ekonomisko aktivitāti pēckrīzes periodā, kad ekonomiskās krīzes rezultātā bija ievērojami pieaudzis bezdarba līmenis. Padomei neizdevās gūt pārliecību par to, ka MUN režīms ir efektīvi palīdzējis samazināt bezdarba problēmu. Padomes veiktā analīze liecina, ka MUN, iespējams, rada vairākas būtiskas sekas. MUN režīma pastāvēšana kavē ekonomikas attīstību un ieņēmumu kāpināšanu, veicinot mazu uzņēmumu eksistenci un atturot lielu un stabilu uzņēmumu, kas ir arī lielākie nodokļu maksātāji, attīstību. MUN režīms tikpat kā nesniedz sociālās garantijas, kas ir īpaši problemātiski ilgtermiņā, kad mikrouzņēmumu darbinieki pretendēs uz sociālo nodrošinājumu vecumā un invaliditātes gadījumā. Piemēram, mikrouzņēmumos strādājošie darbinieki radīs ikgadēju slogu nākotnē 17 milj. eiro apmērā.

Padome konstatē, ka joprojām jāreķinās ar fiskālajiem riskiem, kuri var izpausties kā neplānota valdības bilances pasliktināšanās un kuri jāsedz, veidojot adekvātu fiskālā nodrošinājuma rezervi. Apkopojot datus par vispārējās valdības bilanci periodā no 2007. gada līdz 2014. gadam,

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 16.novembra regulas (ES) Nr.1175/2011, ar ko groza Padomes regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu, pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32011R1175>, skatīta: 08.04.2016.

⁵ *OECD Reviews of Labour Market and Social Policies: Latvia 2016*, pieejams: http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/oecd-reviews-of-labour-market-and-social-policies-latvia-2016_9789264250505-en;jsessionid=bdtnfk5t77984.x-oecd-live-03, skatīts: 08.04.2016.

Padome secina, ka šajā periodā ir bijušas vairākas novirzes no plāna un Valdībai bijis jāveic vairāki maksājumi ar negatīvu ietekmi uz valsts finansēm. Īpaši jāuzsver, ka iepriekšējos gados ar lielu ietekmi ir bijis Valdības atbalsts banku sektoram un aizdevumu galvojumi – AS "Parex banka", AS "Latvijas Hipotēku un zemes banka", AS "Air Baltic Corporation", kā arī Dienvidu tilta būvniecības izdevumi. Padome 2015.gada Uzraudzības ziņojumā norādīja, ka lēmums neveidot fiskālo nodrošinājuma rezervi rada nepatīkamu precedentu. Ņemot vērā augstāk minēto maksājumu būtisko negatīvo ietekmi uz vispārējās valdības budžeta bilanci, Padome aicina Valdību veidot procedūras, lai nepieļautu fiskālā nodrošinājuma rezerves samazināšanu prioritātes izdevumu finansēšanai, tādējādi radot riskus fiskālo mērķu sasniegšanai.

Rekomendācijas

1. Apsvērt izaugsmi veicinošu strukturālo reformu ieviešanu, nepalielinot deficītu ekonomikas attīstības posmā.
2. Ņemot vērā apzinātos fiskālos riskus, VTBI 2017./19. periodam veidot fiskālā nodrošinājuma rezervi vismaz 0,1% no IKP apmērā, pirms tiek novērtēta fiskālā telpa izdevumu vajadzībām.
3. Turpināt darbu pie nodokļu politikas, lai sasniegtu Valdības mērķi palielināt nodokļu iekasējamību līdz 1/3 no IKP līdz 2020.gadam, liekot uzsvāru uz ēnu ekonomikas ierobežošanas un ienākumu nevienlīdzības mazināšanas.
4. Apzināt ar speciālo budžetu saistītos ilgtermiņa riskus, ņemot vērā izmaiņas demogrāfiskajā situācijā un darba tirgū.
5. Rūpīgi izvērtēt mikrouzņēmumu nodokļa fiskālo un ekonomisko ietekmi.

2. MAKROEKONOMIKAS APSKATS UN IZLAIŽU STARPĪBAS

Saskaņā ar VPS Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Padome apstiprināja FM makroekonomikas prognozes 2016.gada 19.februārī. Pilns apstiprinājuma teksts pieejams 1.pielikumā. Vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm tika noslēgta, lai atbalstītu Valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu – SP un VTBI – izstrādes. Padome novērtēja prognozi kopumā, un sniedza apstiprinājumu galveno makroekonomisko rādītāju (2.1.tabula) prognozēm.

	2016	2017	2018	2019
Reālā IKP izaugsme	3,0	3,3	3,4	3,4
Nominālā IKP izaugsme	4,3	5,8	6,3	6,5
Inflācija	0,4	2,0	2,5	2,5
IKP deflators	1,3	2,4	2,8	2,9
Potenciālā IKP izaugsme	2,7	2,8	3,0	3,0
Izlaižu starpība	-0,3	0,1	0,5	0,9

2.1. tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji, %.

Ekonomika kopumā attīstās atbilstoši FM makroekonomiskajām prognozēm, kuras 2016.gada 19.februārī apstiprināja Padome. Tautsaimniecība turpina attīstīties līdz ar potenciālu. Inflācijas līmenis 2016.gada pirmajos divos mēnešos ir zemāks nekā prognozēts (gada vidējā inflācija bijusi 0,1% līmenī), kas norāda uz risku par zemāku inflācijas rezultātu 2016.gadam nekā prognozēts, un tam jāturpina uzmanīgi sekot. Šī situācija rada zemāka nominālā IKP risku visam pārskata periodam, pat ja sākot ar 2017.gadu inflācija sasniegs prognozētos līmeņus, kas var apgrūtināt prognozēto nodokļu ieņēmumu apjomu sasniegšanu.

Padome uzsver nepieciešamību pēc izvērstākas makroekonomikas scenārija jutīguma analīzes, nekā ietverts Stabilitātes programmā. Pašreizējā jutīguma analīzes versija prezentē divus alternatīvus makroekonomikas attīstības scenārijus – pesimistiskāku un optimistiskāku salīdzinājumā ar bāzes scenāriju, neanalizējot nobīžu no bāzes scenārija iespējamās sekas budžeta ieņēmumu un izdevumu kontekstā. Bez tam netiek izvērtētas arī pozitīvāka un negatīvāka makroekonomikas scenārija īstenošanās varbūtības.

Padome norāda uz pārlietu optimistiskām patēriņa cenu indeksa prognozēm sākot ar 2013.gadu. Vēsturiski FM nominālā IKP prognozes, ko izmanto par pamatu gadskārtējo budžetu sagatavošanai, var raksturot kā piesardzīgas laika periodā no 2003.gada līdz 2013.gadam, izņemot 2009.gadu, kad recesija izrādījās dziļāka, nekā tika sagaidīts. Tomēr, sākot ar 2014.gadu, nominālā IKP prognozes nav īstenojušās⁶. Izvērtējot atsevišķi inflācijas prognozes, tās bija zemākas nekā faktiskie rezultāti no 2003.gada līdz 2008.gadam. No 2009.gada līdz 2012.gadam faktiskā inflācijas iznākumu novirzes no prognozētajiem datiem bija svārstīgas, bet no 2013.gada līdz 2015.gadam faktiskā inflācija atpalika no prognozēm.

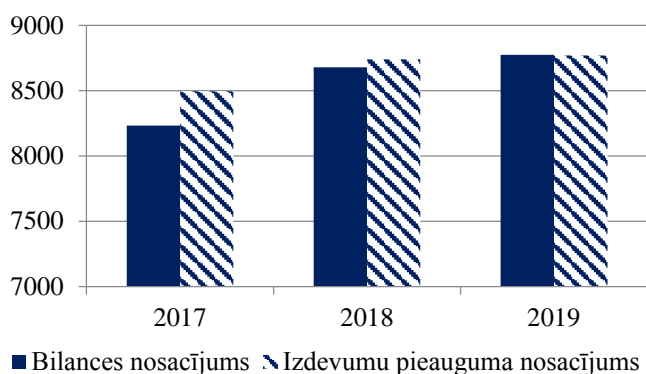
Padome saskata tendenci optimistiskākām FM prognozēm attiecībā uz gadskārtējās SP un VTBI iekļautajiem tālākajiem gadiem. Tādējādi gadskārtējo SP un VTBI dokumentu izstrāde sākas ar ievērojamu korekciju tuvākā gada prognozei salīdzinājumā ar iepriekšējo prognozēšanas kārtu.

Rekomendācijas

1. Padome aicina, izstrādājot VTBI 2017./19., izvērst makroekonomiskā scenārija jutīguma analīzi, ietverot makroekonomisko iznākumu noviržu iespējamās sekas budžeta bilances kontekstā, kā arī izvērtēt iespēju novērtēt pozitīvāka vai negatīvāka makroekonomiskā iznākuma iestāšanās varbūtības.

⁶ Vienlaikus jāpiebilst, ka arī galvenie starptautiskie prognozētāji 2009.gadam prognozēja labākus rezultātus, nekā tie īstenojās.

3. SKAITLISKO FISKĀLO NOSACĪJUMU IZPILDES NOVĒRTĒJUMS

3.1.attēls. Centrālās valdības pieļaujamo izdevumu apmērs, milj. eiro. Datu avots: Padomes aprēķini.

nosacījumu novērtēšanu, izņemot atsevišķas novirzes (skatīt turpmāk). Novērtējums veikts balstoties uz FM SP sagatavošanas procesā sniegtajiem datiem⁷.

Tomēr Padome norāda, ka, neskatoties uz līdzsvarotu ekonomikas izaugsmi, paredzētie fiskālie mērķi atpalielā no VTM, kas atbilstoši FDL nosaka strukturālo bilanci ne mazāku kā -0,5% no IKP. SP jāietver skaidra vīzija, kādā veidā tiek panākts līdzsvarots budžets līdzsvarotas izaugsmes periodā, ekonomikai augot atbilstoši tās potenciālam, kā arī gadījumiem, kad izlaižu starpību prognozes kļūst pozitīvas. Padome atzīmē, ka 2017.gadam cikliskā komponente tiek prognozēta nulle un 2018.gadam un 2019.gadam paredzētas pozitīvas vērtības. Padome jau iepriekš atbalstīja strukturālo reformu atkāpi, kas attiecas uz pensiju reformu un pieļāva novirzes no VTM ar mērķi veidot buferi iemaksām pensiju sistēmas 2.līmenī. Šādi pasākumi palielina uzkrājumus tautsaimniecībā un uzlabo pensiju sistēmas ilgtspēju.

Padome atzīmē atsevišķas atšķirības nosacījumu aprēķinu pieejā ar FM, kas rada novirzes maksimāli pieļaujamo izdevumu apmērā:

1) minimālās strukturālās bilances mērķa aprēķinos atbilstoši bilances nosacījumam ir izmantotas nemainīgas izlaižu starpības, veselības reformu īstenošanai piemērotas maksimālās atkāpes 0,5% apmērā no IKP, kā arī noapaļoti cikliskās komponentes dati, kas kopumā rada novirzi 2018.gadā 1,5 milj. eiro un 2019.gadā 51,1 milj. eiro apmērā. Bilances nosacījuma aprēķini papildus jākorrigē par plānoto veselības reformas atkāpi attiecīgi samazinot valsts budžeta izdevumus 2017.gadā par 35 milj. eiro, 2018.gadā par 114 milj. eiro un 2019.gadā par 101 milj. eiro salīdzinot ar FM aprēķiniem (skatīt diskusiju par atkāpi no VTM sakarā ar veselības aprūpes reformu 1.nodaļā *Fiskālās politikas izaicinājumi*);

2) izdevumu pieauguma nosacījuma aprēķinos arī jāveic korekcija saistībā ar paredzēto veselības aprūpes reformu, t.i. diskrecionāro pasākumu ietekme 2017.gadā, kā arī veicot vispārējās valdības izdevumu apjoma pārreķinu stingrāka bilances nosacījuma rezultāta dēļ (skatīt iepriekšējā paragrāfā);

3) pārmantojamības nosacījums netiek vērtēts, jo Labklājības ministrija nav sagatavojusi prognozes par pamatbudžetā paredzamajām korekcijām kontingenta izmaiņām dēļ.

Padome atbalsta FM aprēķinu, kurš liecina, ka 2017.-2018.gadam maksimālā valsts budžeta izdevumu apjoma noteikšanai būtu piemērojams bilances nosacījums, savukārt, 2019.gadam – izdevumu pieauguma nosacījums. Šāda nosacījumu izvēle atbilstoši FDL prasībām rada ciešākus fiskālos noteikumus salīdzinot ar pārējiem nosacījumiem (3.1.attēls). Pārmantojamības nosacījuma

Eiropas Semestra ietvaros Valdība veic fiskālo nosacījumu izpildes novērtējumu gan atbilstoši SIP, gan arī FDL prasībām. SP sagatavošanas periodā Padome ciešā sadarbībā ar FM veic FDL noteikto skaitlisko fiskālo nosacījumu piemērošanas pareizības pārbaudi. Skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējums nodrošina iespēju noteikt centrālās valdības pieļaujamo izdevumu apmēru 2017.-2019.gadam.

Padome caurmērā piekrīt aprēķinu metodei un pieņēmumiem, atbilstoši kuriem FM veic skaitlisko fiskālo

⁷ 2016.gada 8.aprīlī iesniedzot starpziņojumu Finanšu ministrijai datu pārbaudei, tika saņemta precīzēta informācija gan bilances nosacījuma, gan izdevumu pieauguma nosacījuma datos.

pilns vērtējums nav veikts būtisku prognožu trūkuma dēļ. Datu tabulas un aprēķini ietverti 2.pielikumā.

	2016	2017	2018	2019
Vispārējās valdības strukturālā budžeta deficīts (-) / pārpalikums (+) , % no IKP				
VTBIL 2015./17.	-0,9	-0,8		
SP 2015./18.	-1,0	-0,9	-1,2	
VTBIL 2016./18.	-0,9	-1,0	-0,79	
SP 2016./19.		-1,05	-1,19	-0,8
<i>Padome</i>		0,92	0,79	-0,5
Centrālās valdības pieļaujama izdevumu apjoms, milj. eiro				
VTBIL 2015./17.	7 618,9*	7 930,8		
SP 2015./18.	7 566,5	8 025,8	8 480,5	
VTBIL 2016./18.	7 685,6*	8 243,8	8 749,5	
SP 2016./19.		8 240,9	8 767,0	8 844,8
<i>Padome</i>		8 205,9	8 651,5	8 738,4

3.1.tabula. Vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance un centrālās valdības budžeta pieļaujama izdevumu apjoms atbilstoši izvērtētajiem fiskālajiem nosacījumiem

* VTBIL 2015./17. un VTBIL 2016./18. pieņemšanas laikā netika paredzēta fiskālā nodrošinājuma rezerve 2016.gadam, tā pārkāpjot FDL noteiktās prasības, taču to plānoja ņemt vērā vēl sastādot SP 2015./18.

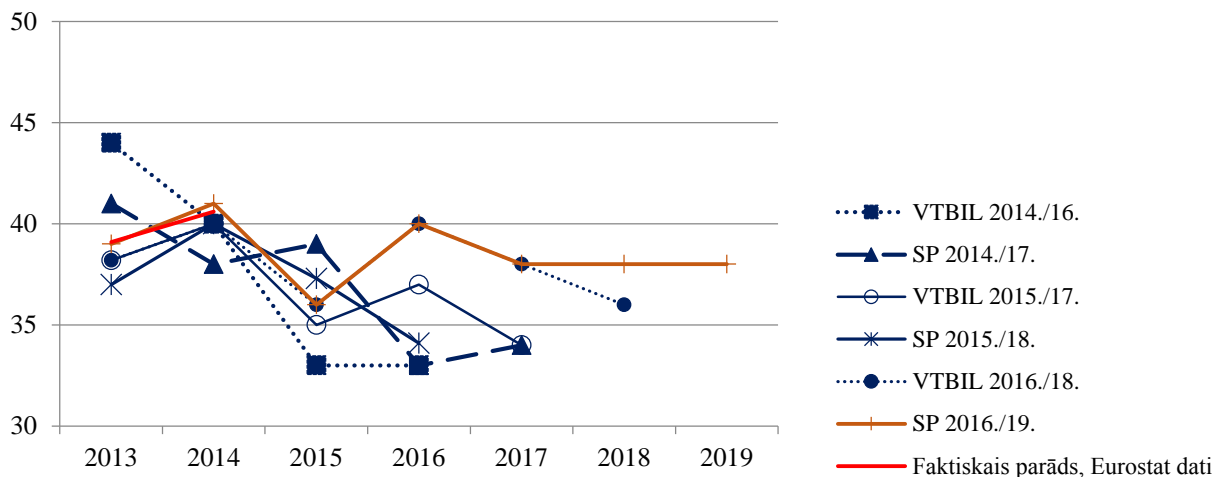
Padome vērtē, ka fiskālo nosacījumu ievērošana atļauj adekvātu budžeta resursu pieaugumu 2017.gadā (3.1.tabula). Atbilstoši Padomes aprēķiniem centrālās valdības pieļaujama izdevumu apjoms 2017.gadā pieaug par 520 milj. eiro salīdzinot ar apstiprināto VTBIL 2016.gadam, vairāk kā 400 milj. eiro izdevumu apjoma pieaugums 2018.gadā un paredzams 10 milj. eiro samazinājums 2019.gadā. 2017.gadā liela daļa no pieļaujamā izdevumu apjoma pieauguma ir saistīta ar sagaidāmo no ārvalstu finanšu palīdzības finansēto pasākumu ieņēmumiem un to šo pasākumu īstenošanas.

	2015	2016	2017	2018	2019
Vispārējās valdības nominālā budžeta deficīts (-) / pārpalikums (+)					
VTBIL 2015./17.	-1,0	-0,8	0,4		
SP 2015./18.	-1,5	-1,6	-0,2	0,2	
VTBIL 2016./18.	-1,4*	-1,0	-0,71	0,3	
SP 2016./19.	-1,0	-1,0	-0,75	-0,2	0,8
<i>Pārmaiņas kopš VTBIL 2016./18.</i>	0,4	0,0	-0,04	-0,5	
Valsts pamatbudžeta deficīts (-) / pārpalikums (+)					
VTBIL 2015./17.	-1,5	-1,6	-1,3		
SP 2015./18.	-1,6	-2,0	-1,7	-0,2	
VTBIL 2016./18.	-1,4*	-1,5	-1,7	0,2	
SP 2016./19.	-1,6	-1,3	-1,0	0,4	0,9
<i>Pārmaiņas kopš VTBIL 2016./18.</i>	-0,2	0,2	0,7	0,2	
Vispārējās valdības parāds					
VTBIL 2015./17.	35	37	34		
SP 2015./18.	37	40	37,3	34,1	
VTBIL 2016./18.	36	40	38	36	
SP 2016./19.	36	40	38	38	38
<i>Pārmaiņas kopš VTBIL 2016./18.</i>	0	0	0	2	

3.2.tabula. Vispārējās valdības budžeta un valsts pamatbudžeta nominālās bilances, kā arī vispārējās valdības parāda pārmaiņas, % no IKP (pēc augšupvērstās aprēķina metodes)

* VTBI 2016./18. izveides laikā 2015.gada vispārējās valdības nominālā budžeta bilance, pamatbudžeta bilance tika vērtēta likumprojekta stadijā, vairs to neapstiprinot VTBI 2016./18.

Padome norāda uz vispārējās valdības bilances pasliktināšanos SP 2016./19. salīdzinot ar VTBIL 2016./18. 2017.gadam par -0,04% no IKP un 2018.gadam attiecīgi par -0,5%, no kuriem lielāko daļu (0,4% no IKP) veidoja uzkrājošās metodes korekcijas atbilstoši Eurostat metodoloģijai (3.2.tabula).

3.2. attēls. Vispārējās valdības parāda prognozes.

Padome norāda, ka SP 2016./19. norādītais valsts parāds un budžeta deficīts ir pieaudzis, salīdzinot ar iepriekšējo gadu VTBIL, kuros tika plānots vispārējās valdības parāds vidēji par 3-4% punktiem mazāks (3.2.attēls). Tendence nesamazināt valsts parāda līmeni un pat palielināt (2018.gadā par 2% punktiem no IKP kopš VTBIL 2016./18.) ietekmē ekonomisko drošību un, palielina risku, ka būs jāaizņemas ar augstākām procentu likmēm, kā arī samazina pieejamo fiskālo telpu dēļ pieaugošiem procentu maksājumiem par parāda apkalpošanu.

Rekomendācijas

1. Padome, veicot skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējumu SP 2016./19., konstatē dažas novirzes no FDL prasībām. Padome aicina izstrādājot VTBI 2017./19. ievērot sekojošo:
  - Padome piekrīt FM vērtējumam, ka izdevumu griesti 2017.-2018.gadam jānosaka balstoties uz bilances nosacījuma rezultātiem, savukārt 2019.gadam – uz izdevumu pieauguma nosacījumu;
  - piedāvātā atkāpe no VTM saistībā ar strukturālo reformu veselības aprūpes jomā netiek atzīta par atbilstošu FDL;
  - strukturālās bilances pieņēmumi 2017.gadam jāuzlabo par 35 milj. eiro (0,13% no IKP), 2018.gadam par 116 milj. eiro (0,4% no IKP) un 2019.gadam par 106 milj. eiro (0,3% no IKP).
2. Padome norāda, ka SP 2016./19. norādītais valsts parāds un budžeta deficīts ir pieaudzis, salīdzinot ar agrākiem budžeta dokumentiem. FDL fiskālās politikas principi nosaka nepieciešamību veidot ekonomiskā ciklā sabalansētu budžetu.

1. PIELIKUMS. PADOMES 2016.GADA 19.FEBRUĀRA APSTIPRINĀJUMS FM MAKROEKONOMIKAS PROGNOZĒM

Padome apstiprināja FM makroekonomikas prognozes 2016.gada 19.februārī. Vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm tika noslēgta, lai atbalstītu Valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu – stabilitātes programmas un vidēja termiņa budžeta ietvara – izstrādes.

Saskaņā ar Vienošanos par sadarbību (turpmāk – VPS), kas parakstīta 2016.gada 8.februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Padome ir novērtējusi prognozi kopumā, un sniedz apstiprinājumu galveno makroekonomisko rādītāju, kas minēti zemāk, prognozēm. Prognožu apstiprināšanas procedūras laikā Padomei tika iesniegti detalizēti FM prognožu dati, tajā skaitā iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) struktūra un atsevišķu IKP komponentu attīstības scenāriji. Padome ir analizējusi norises darbaspēka tirgū. Padome sniedz apstiprinājumu makroekonomiskajiem indikatoriem atbilstoši Fiskālās disciplīnas likuma 20.pantā noteiktajam rādītāju tvērumam. Apstiprinātie indikatori apkopoti 2.2.tabulā šīs sadaļas beigās.

FM prognozes ir salīdzināmas ar Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) un Starptautiskā Valūtas fonda (turpmāk – SVF) makroekonomiskajām prognozēm (2.1.tabula).

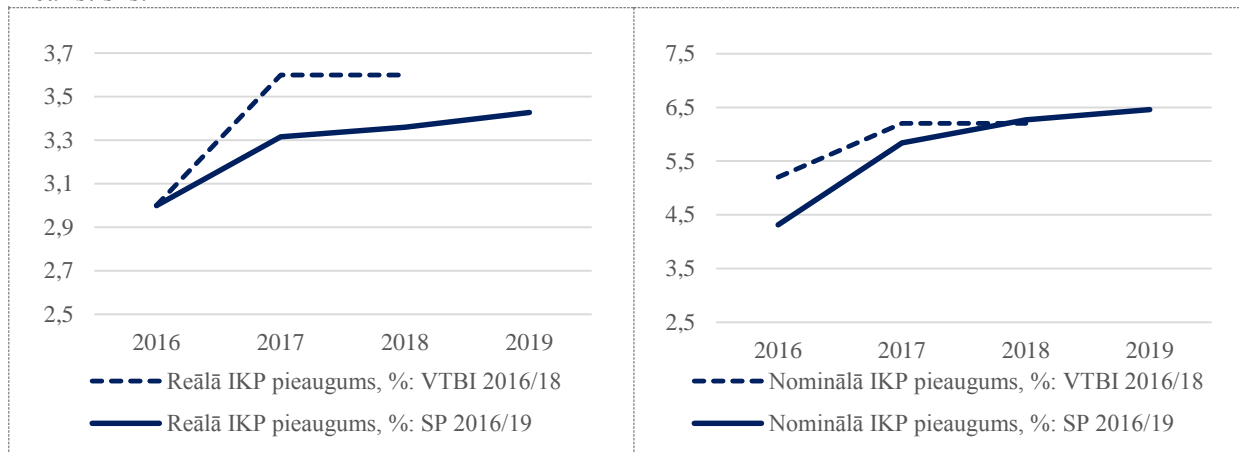
	2016			2017			2018			2019		
	FM	EK	SVF	FM	EK	SVF	FM	EK	SVF	FM	EK	SVF
Reālā IKP izaugsme	3,0	3,1	3,5	3,3	3,2	3,7	3,4	n/p	3,9	3,4	n/p	3,9
Nominālā IKP izaugsme	4,3	n/p	n/p	5,8	n/p	n/p	6,3	n/p	n/a	6,5	n/p	n/p
Inflācija (PCI)	0,4	0,4	1,0	2,0	2,0	2,3	2,5	n/p	2,2	2,5	n/p	2,0
Izlaižu starpība	-0,3	1,8	-0,3	0,1	1,6	-0,1	0,5	n/p	0,1	0,9	n/p	n/p

2.1. tabula. Dažādu institūciju galveno makroekonomisko rādītāju prognozes, %. (FM prognoze – 2016.gada 15.februāris, EK prognoze – 2016.gada 4.februāris, SVF prognoze – 2015.gada oktobris). Datu avoti: FM, EK, SVF.

Pašreiz Latvijas izaugsmes prognozes salīdzinājumā ar prognozēm vidēja termiņa budžeta ietvarā 2016.-2018.gadiem (turpmāk – VTBI 2016/18) tiek pārskatītas samazinājuma virzienā kā reālā, tā nominālā IKP pieauguma izteiksmē. Latvijas tautsaimniecības, līdzīgi kā globālās ekonomikas, attīstības perspektīvas raksturo nenoteiktība: ja eiro maiņas kurss, procentu likmes un naftas cenas rada labvēlīgus apstākļus tautsaimniecības attīstībai, jaunattīstības ekonomiku izaugsmes palēnināšanās efekts bremzē globālo ekonomisko izaugsmi.

Padome apstiprina reālā IKP izaugsmes prognozi pārskata periodam.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo prognozi VTBI 2016./18. ietvaros, pieauguma tempi 2017. un 2018.gadiem ir nedaudz samazināti līdz 3,3% un 3,4% attiecīgi, bet pieauguma temps 2016. gadā nav mainīts un ir 3,0% (2.1.attēls). Padome uzskata, ka FM prognozētais reālā IKP pieaugums ir reālistisks.

2.1. attēls. Reālā IKP pieauguma prognoze. Avots: FM.

2.2. attēls. Nominālā IKP pieauguma prognoze. Avots: FM.

Padome atzīst, ka FM prognozes pārskatīšanai samazināšanas virzienā attiecībā uz reālā IKP izaugsmi ir šādi iemesli:

- salīdzinoši lēna izaugsme Latvijas galvenajos eksporta tirgos (Lietuvā, Igaunijā un Eiropā kopumā);
- ilgstoša nenoteiktība saistībā ar ģeopolitisko situāciju Krievijā un Ukrainā, un Tuvajos Austrumos, kas ietekmē Latvijas tautsaimniecības attīstību gan tieši, gan netieši;
- ieilgušī pasaules ekonomikas izaugsmes bremsēšanās (tostarp izaugsmes palēnināšanās Ķīnā un ekonomikas lejupslīdes Somijā netiešā ietekme);
- Krievijas kā iepriekš nozīmīga eksporta tirgus būtisks samazinājums. Vienlaikus jāatzīmē, ka pārorientēšanās uz jauniem eksporta tirgiem eksportētājiem ir izrādījusies veiksmīga.

Attiecībā uz pozitīvajiem faktoriem – sagaidāms, ka ekonomika iegūs no labvēlīgā eiro valūtas kursa un naftas cenām, un noturīgs privātais patēriņš turpinās atbalstīt IKP pieaugumu nākotnē. Bez tam sagaidāms, ka investīciju sektors atgūs aktivitāti ar Eiropas investīciju plāna īstenošanas uzsākšanu un Eiropas struktūrfondu jaunā plānošanas perioda darbības uzsākšanu.

Padome apstiprina nominālā IKP pieauguma prognozi pārskata periodam.

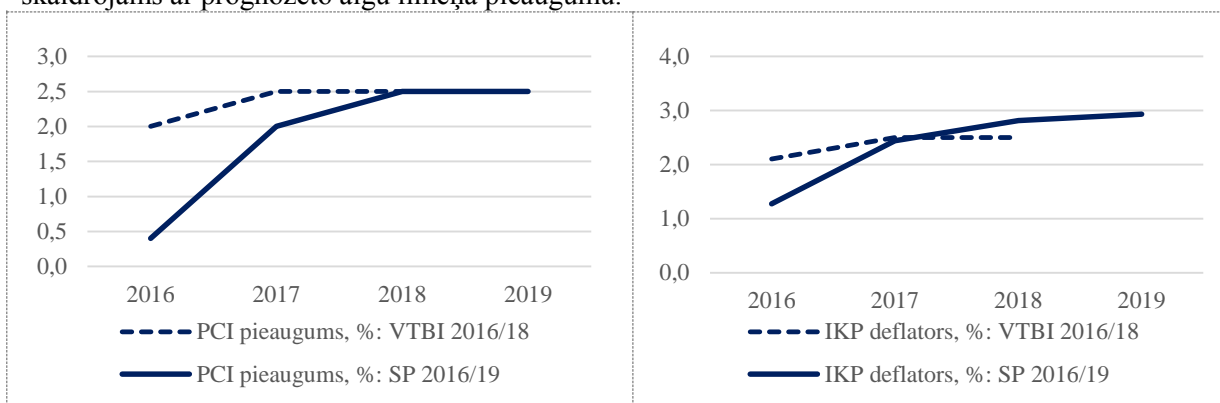
Vienlaikus pastāv risks zemākam nominālā IKP iznākumam, lai arī nominālā IKP pieauguma tempi 2016. un 2017.gadiem ir prognozēti nedaudz zemāki nekā iepriekš VTBI 2016./18. (2016.gadam prognoze pazemināta no 5,2% uz 4,3% un 2017.gadam – no 6,2% līdz 5,8%) (2.2.attēls). Tas savukārt nozīmē risku par zemāku nominālā IKP līmeni nekā prognozēts, un līdz ar to zemāku nodokļu bāzi. Zemāka nekā prognozēts nominālā IKP līmeņa risks ir saistīts ar risku par zemāku inflāciju.

Padome apstiprina patēriņa cenu indeksa (turpmāk – PCI) pieauguma jeb inflācijas prognozi pārskata periodam, vienlaikus uzsverot nepieciešamību saglabāt piesardzību attiecībā uz inflāciju.

Padome atbalsta inflācijas prognozes samazinājumu 2016. gadam no 2,0% VTBI 2016./18. līdz 0,4% pašlaik, un 2017.gadam samazinājumu attiecīgi no 2,5% līdz 2,0% (2.3.attēls). Lai gan inflācijas prognoze 2017.gadam ir pārskatīta samazināšanas virzienā, notikumi ārzemēs liecina par iespēju 2017.gadā īstenoties vēl zemākai inflācijai. Augšupvērstu cenu spiedienu no ārvalstīm nav novērojams, un ir pazīmes, ka zemās inflācijas periods Eiropā noturēsies ilgāk, nekā tas tika sagaidīts⁸.

Padome apstiprina IKP deflatora prognozi pārskata periodam.

IKP deflatora prognoze, līdzīgi kā inflācijai, ir samazināta 2016.gadam, nav mainīta 2017.gadam un ir nedaudz paaugstināta 2018.gadam (2.4. attēls). IKP deflators tiek prognozēts ievērojami augstāks nekā inflācija saistībā ar valdības patēriņa deflatora un investīciju deflatora efektiem. Tas galvenokārt skaidrojams ar prognozēto algu līmeņa pieaugumu.

2.3. attēls. Inflācijas prognoze. Avots: FM.

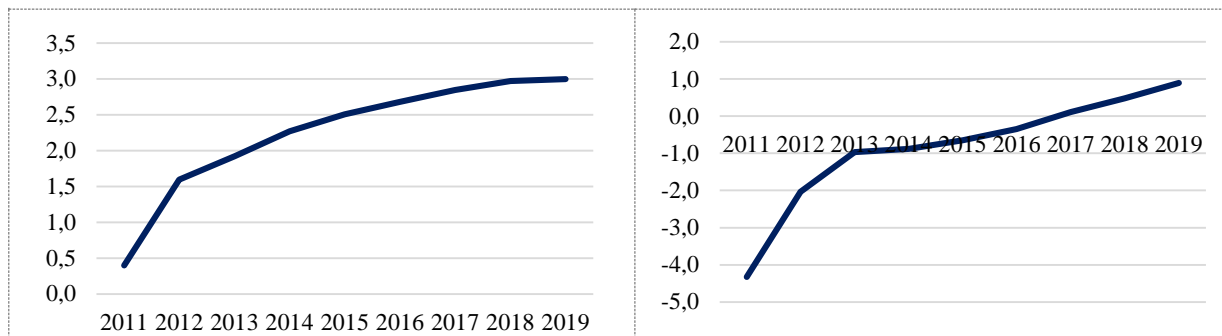
2.4. attēls. IKP deflatora prognoze. Avots: FM.

⁸ Šo jautājumu šobrīd aktualizē arī Eiropas Centrālā banka, piemēram, ECB prezidenta *Mario Draghi* 2016.gada 4.februāra lekcijā *How central banks meet the challenge of low inflation*. Publicēts: 2016.gada 4.februārī. Pieejams: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2016/html/sp160204.en.html>, skatīts: 2016.gada 17.februārī.

Padome apstiprina potenciālā IKP izaugsmes un izlaižu starpību prognozi pārskata periodam.

Potenciālā IKP attīstība ir visaktīvāk apspriestā daļa makroekonomisko prognožu apstiprināšanas procesā. Divu pārrunu kārtu laikā starp Padomi un FM tika panākta vienošanās par potenciālā IKP trendu un atbilstošo izlaižu starpību scenāriju (2.5. un 2.6.attēli). Lai arī nelielas domstarpības starp Padomi un FM joprojām pastāv, Padome vērtē pašreizējo prognozi kā pieņemamu SP 2016./19. izstrādei.

2.5. attēls. Potenciālā IKP pieaugums, %. Datu avots: FM.

2.6. attēls. Izlaižu starpības, % no potenciālā IKP. Datu avots: FM.

Jāatzīmē, ka EK viedoklis par izlaižu starpībām Latvijas ekonomikā atšķiras no FM viedokļa (1.tabula). EK 2016.gadam izlaižu starpību vērtē pozitīvu 1,8% apmērā, 2017.gadā rādītājam samazinoties līdz 1,6%. Tas ir skaidrojams ar EK pieeju izlaižu starpību aprēķinam – visām Eiropas Savienības valstīm tiek izmantota vienota metodoloģija. Viens no galvenajiem pieņēmumiem EK metodoloģijā, kā dēļ izlaižu starpības Latvijai veidojas pozitīvas, ir augstāks potenciālā bezdarba līmenis, nekā vērtē FM. Padome atbalsta FM viedokli, ka optimālais bezdarba līmenis Latvijas ekonomikā pašlaik varētu būt ap 8%.

Attiecībā uz potenciālā IKP turpmāko attīstību un izlaižu starpībām jāmin vairāki riski:

- Pastāv risks potenciālā IKP pieauguma tempiem vidējā termiņā kristies, ja netiks efektīvi īstenotas strukturālās reformas darba tirgus (tas ietver izglītību, īpaši augstāko izglītību un profesionālo izglītību, kā arī veselības aprūpi) un citās jomās
- Padome saskata Latvijas darba tirgus uzsilšanas pazīmes (to pamato zemie bezdarba rādītāji Latvijā kopumā, bet īpaši Rīgas reģionā, kā arī vidējās darba samaksas pieauguma temps, kas ir straujāks par darbaspēka ražīguma pieaugumu). Tas nozīmē, ka, turpinoties pašreizējām tendencēm darba tirgū, Latvijas ekonomikā pozitīvās izlaižu starpības pārskata periodā varētu būt izteiktākas nekā FM prognozē.

	2016	2017	2018	2019
Reālā IKP izaugsme	3,0	3,3	3,4	3,4
Nominālā IKP izaugsme	4,3	5,8	6,3	6,5
Inflācija	0,4	2,0	2,5	2,5
IKP deflators	1,3	2,4	2,8	2,9
Potenciālā IKP izaugsme	2,7	2,8	3,0	3,0
Izlaižu starpība	-0,3	0,1	0,5	0,9

2.2.tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji, %.

Skaitlisko nosacījumu izpildes kopsavilkums¹

P2.1.tabula

Summary of numerical conditions fulfilment¹

Table P2.1

(milj. eiro)

(million euro)

	2017		2018		2019		
	FM MoF	Padome Council	FM MoF	Padome Council	FM MoF	Padome Council	
(1) Balances nosacījums	8 267,8	8 232,8	8 795,6	8 680,1	8 926,1	8 774,0	(1) Balance rule
(2) Izdevumu pieauguma nosacījums	8 608,3	8 496,0	8 812,7	8 741,0	8 875,3	8 768,8	(2) Expenditure growth rule
(3) Pārmantojamības nosacījums	x	x	x	x	x	x	(3) Continuity rule
(4) = MIN [(1);(2)]	8 267,8	8 232,8	8 795,6	8 680,1	8 875,3	8 768,8	(4) = MIN [(1);(2)]
(5) = (4) - (3)	x	x	x	x	x	x	(5) = (4) - (3)
(6) = [5]	x	x	x	x	x	x	(6) = [5]
(7) Iekšzemes kopprodukts, faktiskajās cenās	26 903,4	26 903,4	28 584,7	28 584,7	30 429,2	30 429,2	(7) Gross domestic product, at current prices
(8) 0,1% no IKP, (8) = 0,1%* (7)	26,9	26,9	28,6	28,6	30,4	30,4	(8) 0,1% of GDP, (8) = 0,1%* (7)
(9) Valsts budžeta maksimālie izdevumi atbilstoši fiskālajiem nosacījumiem, (9) = IF [(6) > (8); (4); (3)]	8 267,8	8 232,8	8 795,6	8 680,1	8 875,3	8 768,8	(9) CG maximally permissible expenditure in accordance with fiscal rules, (9) = IF [(6) > (8); (4); (3)]
(10) Fiskālā nodrošinājuma rezerve	26,9	26,9	28,6	28,6	30,4	30,4	(10) Fiscal safety reserve
(11) Valsts budžeta izdevumi, ņemot vērā fiskālā nodrošinājuma rezervi, (11) = (9) - (10)	8 240,9	8 205,9	8 767,0	8 651,5	8 844,8	8 738,4	(11) CG expenditure, taking into account fiscal safety reserve, (11) = (9) - (10)

Avots: Finanšu ministrija, Fiskālās disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Finance, Fiscal Discipline Council calculations

¹ Padome veica FDL skaitlisko kritēriju izvērtēšanu balstoties uz SP 2016./19. un tās sagatavošanas stadijā 2016.gada 24.martā no FM saņemtajiem datiem. Tālākajā darbā pie gadskārtējā valsts budžeta 2017.gadam un vidēja termiņa budžeta ietvara 2017./19. gadiem sagatavošanas stadijā šie rādītāji varētu mainīties.

¹ The Council performed FDL numerical conditions evaluation on the basis of the SP 2016/19 and on 24 March 2016 received data from the MoF at the preparatory phase. During the further work on the annual state budget 2017 and medium-term budget framework 2017/19 these figures could change.

Bilances nosacījums

Balance rule

(milj. eiro)

(million euro)

P2.2.tabula

Table P2.2

	2017		2018		2019		
	FM MoF	Padome Council	FM MoF	Padome Council	FM MoF	Padome Council	
(1) Valsts budžeta ieņēmumi (naudas plūsmas metode)	8 039,1	8 039,1	8 796,0	8 796,0	8 871,1	8 871,1	(1) Central government budget revenue (cash-flow)
(2) Pašvaldību budžeta bilance	-25,9	-25,9	-53,3	-53,3	-56,3	-56,3	(2) Local government budget balance
(3) No valsts budžeta daļēji atvasināto publisko personu un budžeta nefinansētu iestāžu budžeta bilance	-3,3	-3,3	-3,8	-3,8	-6,9	-6,9	(3) Derived public persons budget balance
(4) EKS korekcijas	-16,5	-16,5	-234,8	-234,8	-83,9	-83,9	(4) ESA corrections
(5) Minimāli atļautā strukturālā bilance, % no IKP	-1,05	-0,92	-1,19	-0,79	-1,00	-0,50	(5) Minimal structural balance, % of GDP
(6) Vienreizējie pasākumi, % no IKP	x	x	x	x	x	x	(6) One-off, % of GDP
(7) Cikliskā komponente, % no IKP	0,0	0,0	0,2	0,2	0,3	0,3	(7) Cyclical component, % of GDP
(8) IKP, faktiskajās cenās	26 903,4	26 903,4	28 584,7	28 584,7	30 429,2	30 429,2	(8) GDP, at current prices
Kopā (1)+(2)+(3)+(4)-[(5)+(6)+(7)]*(8)	8 267,8	8 232,8	8 795,6	8 680,1	8 926,1	8 774,0	Total (1)+(2)+(3)+(4)-[(5)+(6)+(7)]*(8)

Avots: Finanšu ministrija, Fiskālās
disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Finance, Fiscal
Discipline Council calculations

Izdevumu pieauguma nosacījums

Expenditure rule

(milj. eiro)

(million euro)

P2.3.tabula

Table P2.3

	2017		2018		2019		
	FM MoF	Padome Council	FM MoF	Padome Council	FM MoF	Padome Council	
(1) Vispārējās valdības kopējie izdevumi	9 776,9	9 716,0	10 426,3	10 293,6	10 643,2	10 507,2	(1) GG total expenditure
(2) Procentu maksājumi, D.41	278,4	278,4	279,0	279,0	308,5	308,5	(2) Interest expenditure, D.41
(3) ES programmu izdevumi, kuriem ir atbilstoši ES fondu ieņēmumi	1 115,0	1 115,0	1 223,0	1 223,0	1 193,8	1 193,8	(3) Expenditure on EU programmes fully matched by EU funds revenue
(4.1) Bruto pamatkapitāla veidošana (BPKV), t-3, P.51	1 042,7	1 042,7	1 104,4	1 104,4	949,4	949,4	(4.1) Gross fixed capital formation (GFCF), t-3, P.51
(4.2) BPKV, t-2, P.51	1 104,4	1 104,4	949,4	949,4	1 217,9	1 217,9	(4.2) GFCF, t-2, P.51
(4.3) BPKV, t-1, P.51	949,4	949,4	1 210,0	1 210,0	1 366,1	1 366,1	(4.3) GFCF, t-1, P.51
(4.4) BPKV, t, P.51	1 210,0	1 210,0	1 366,1	1 366,1	1 317,2	1 317,2	(4.4) GFCF, t, P.51
(5) Nediskrecionāras bezdarba izmaiņas	-22,0	-22,0	-24,8	-24,8	-26,3	-26,3	(5) Non-discretionary change in unemployment
(6) Diskrecionāri ieņēmumu pasākumi	285,7	151,2	44,2	44,2	-122,2	-122,2	(6) Discretionary revenue measures
(6.1) Valdības nodokļu politikas izmaiņas	151,2	151,2	121,4	121,4	-35,1	-35,1	(6.1) Government tax policy changes
(6.2) Pensiju reformas atkāpes izmaiņas	134,5		-77,2	-77,2	-87,0	-87,0	(6.2) Changes in deviation on pension reform
(7) Izlīdzinātie kopējie izdevumi (nominālie), (7) = (1)-(2)-(3)-(4.4.)+[VID (4.1) (4.2) (4.3)]	8 250,1	8 189,2	8 715,7	8 583,1	9 036,3	8 900,3	(7) Smoothed total expenditures (TE) (nominal), (7) = (1)-(2)-(3)-(4.4.)+[AVE (4.1) (4.2) (4.3)]
(8) Koriģētie kopējie izdevumi (nominālie), (8) = (7)-(5)-(6)	7 986,4	8 060,0	8 696,3	8 563,6	9 184,7	9 048,7	(8) Adjusted TE (nominal), (8) = (7)-(5)-(6)
(9) Nominālo koriģēto kopējo izdevumu pieaugums, %	0,7	1,4	5,4	4,6	5,4	5,4	(9) Growth of nominal adjusted expenditure, %
(10) IKP deflators, %	2,4	2,4	2,8	2,8	2,9	2,9	(10) GDP deflator, %
(11) Reālo koriģēto izdevumu pieaugums, %	-1,6	-1,0	2,6	1,7	2,4	2,4	(11) Growth of real adjusted expenditure, %
(12) Potenciālā IKP 10 gadu vidējais pieaugums, %	2,6	2,6	2,7	2,7	2,8	2,8	(12) 10-year average growth of potential GDP, %
(13) Deficītu samazinošais faktors, %	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	(13) Deficit reduction factor, %
(14) Potenciālais pieaugums bez VTM, %, (14) = (12)+(13)	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	(14) Potential growth reference rate if not at MTO, %, (14) = (12)+(13)
(15) Potenciālais pieaugums ar VTM, %, (15) = (12)	2,6	2,6	2,7	2,7	2,8	2,8	(15) Potential growth reference rate, if at MTO, %, (15) = (12)
(16) Vispārējās valdības kopējie izdevumi, ja kopējo izdevumu pieaugums = potenciālā IKP pieaugumu	10 118,4	10 006,1	10 444,5	10 372,8	10 644,0	10 537,6	(16) GG total expenditure, if TE growth = potential GDP growth
(17) Vispārējās valdības kopējie ieņēmumi	9 503,5	9 503,5	10 135,9	10 135,9	10 492,7	10 492,7	(17) GG total revenue
(18) Valsts budžeta ieņēmumi (naudas plūsmas metode)	8 039,1	8 039,1	8 796,0	8 796,0	8 871,1	8 871,1	(18) CG budget revenue (cash-flow)
(19) Pašvaldību budžetu bilance	-25,9	-25,9	-53,3	-53,3	-56,3	-56,3	(19) Local government budget balance
(20) No valsts budžeta daļēji atvasināto publisko personu un budžeta nefinansētu budžeta iestāžu budžetu bilance	-3,3	-3,3	-3,8	-3,8	-6,9	-6,9	(20) Derived public persons budget balance
(21) EKS korekcijas	-16,5	-16,5	-234,8	-234,8	-83,9	-83,9	(21) ESA corrections
Kopā (18)-[(17)-(16)-(19)-(20)-(21)]	8 608,3	8 496,0	8 812,7	8 741,0	8 875,3	8 768,8	Total (18)-[(17)-(16)-(19)-(20)-(21)]

Avots: Finanšu ministrija, Fiskālās disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Finance, Fiscal Discipline Council calculations

Pārmantojamības nosacījums

Continuity principle

(milj. eiro)

(million euro)

P2.4.tabula

Table P2.4

	2017	2018	
(1) Koriģētie maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi (precizētais Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2015.gadam)	6 808,0	7 237,7	(1) Adjusted maximum permissible state budget expenditure (updated Draft budgetary plan of 2015)
<i>koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu korekcijas saskaņā ar FDL 5.pantu, t.sk.:</i>			<i>adjustments of maximum permissible state budget expenditure according to the FDL Article 5, incl.:</i>
1) pamatbudžeta izdevumos sakarā ar aktuālākām valsts sociālo pabalstu un pensiju saņēmēju kontingenta prognozēm; ²	0,0	0,0	1) state budget expenditure due to more actual forecasts in contingent receiving state social allowances and pensions; ²
2) speciālā budžeta izdevumos sakarā ar aktuālākām sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmēju kontingenta, kā arī pensiju un pabalstu vidējā apmēra prognozēm;	45,7	56,7	2) state social security budget expenditure due to more actual forecasts in contingent receiving social security services, so as forecasts of average amount of pensions and allowances;
3) izdevumos, kuri izriet no prognozēto maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu izmaiņām, kā arī no kārtējā gada sākumā fiksētās maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu atlikuma summas;	1,0	1,0	3) expenditure, which results from change in forecasted revenues from paid services and other self-earned revenues as well as fixed sum of remaining revenues from paid services and other self-earned revenues at the beginning of current year;
4) to izdevumu palielināšana, kuri nepieciešami Satversmes 62.pantā minētā apdraudējuma novēršanai, kā arī dabas katastrofu, avāriju un citu dabas vai sociālo procesu izraisītu materiālo zaudējumu novēršanai, — ievērojot FDL 12.panta otrās daļas nosacījumu;	0,0	0,0	4) increase of expenditure which is subject to the Constitution Article 62 as well as material losses arising from natural disasters, emergencies and natural or social processes complying with provision of second Paragraph of the FDL Article 12;
5) to izdevumu palielināšana, kuri nepieciešami, lai izpildītu starptautisko tiesu un Satversmes tiesas spriedumus;	0,0	0,0	5) increase of expenditure necessary for execution of verdicts of international courts and Constitutional court;
6) izdevumos saistībā ar Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu finansētiem projektiem un pasākumiem;	-53,7	10,0	6) expenditure in relation with projects and measures financed from European Union policy instruments and other foreign financial assistance programmes;
7) izdevumos tās valsts parāda daļas apkalpošanai, kura ietilpst Valsts kases kompetencē;	-17,0	-17,0	7) expenditure for servicing that part of state debt falling under the competence of the Treasury;
8) kārtējos maksājumos Eiropas Savienības budžetā un starptautiskai sadarbībai;	1,9	2,1	8) regular payments in the budget of the European Union and for international co-operation;
9) FDL 16.panta piektajā daļā neminētu fiskālo risku izraisīto izdevumu palielināšana FDL 17.panta ceturtajā un piektajā daļā minētajos gadījumos, — ievērojot šo daļu nosacījumus;	0,0	0,0	9) increase of expenditure related to fiscal risks not mentioned in the fifth Paragraph of the FDL Article 16 in accordance with fourth and fifth Paragraphs of the FDL Article 17, by complying with provisions of these Paragraphs;
10) to izdevumu palielināšana, kuri izriet no normatīvā akta pieņemšanas saskaņā ar FDL 9.pantu, ja atbilstoši tā nosacījumiem pieņemts normatīvais akts, kas paredz palielināt valsts budžeta ieņēmumus, lai segtu attiecīgo izdevumu palielinājumu, vai izdevumu samazināšana apjomā, kas kompensē valsts budžeta ieņēmumu kritumu, ja tiek pieņemts normatīvais akts, kas paredz samazināt valsts budžeta ieņēmumus.	0,0	0,0	10) increase of expenditure resulting from adopting of normative act in accordance with the FDL Article 9, if according its provisions normative act is adopted which foresees to increase state budget revenues in order to cover respective increase of expenditure or reducing expenditure in amount compensating fall in state budget revenues, if normative act is adopted foreseeing to reduce state budget revenues.
(2) Faktiskie ES fondu izdevumi pozīcijās, kas pakļaujas izlīdzināšanai	1 168,1	1 254,4	(2) Expenditure of European Union structural funds, Cohesion fund, Common Agricultural Policy and Common Fisheries Policy as subject to the smoothing mechanism
(3) Valsts parāda vadības izdevumi pozīcijās, kas pakļaujas izlīdzināšanai	293,4	285,4	(3) Government debt service expenditure, what is in the Treasury's competence as subject to the smoothing mechanism
Kopā (1)+ [Summa no 1) līdz 10)]+(2)+(3)	8 247,3	8 830,3	Total (1)+ [Sum from 1) to 10)]+(2)+(3)

Avots: Finanšu ministrija, Labklājības ministrija, Fiskālās disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Finance, Ministry of Welfare, Fiscal Discipline Council calculations

² 2016.gada 6.aprīļa Fiskālās disciplīnas padomes sēdē Labklājības ministrijas pārstāvji apstiprināja Finanšu ministrijas sniegto informāciju par to, ka kontingenta izmaiņu prognozes attiecībā uz pamatbudžetu, būs pieejamas lielākā noteiktībā uz gadskārtējā valsts budžeta 2017.gadam un vidējā termiņa budžeta ietvara 2017./19.gadiem veidošanu.

² On 6 April 2016 Fiscal discipline council meeting the representatives of the Ministry of Welfare proved the information provided by the Ministry of Finance on the forecasts of contingent changes in the basic budget availability (in better quality) at the stage of preparation of annual state budget 2017 and medium-term budget framework 2017/19.